

MỘT VÀI SUY NGHĨ VỀ VIỆC KIỂM TRA ĐÁNH GIÁ CÁC KỸ NĂNG NGHE HIỂU CỦA SINH VIÊN NĂM ĐẦU CƠ SỞ

DƯƠNG THỊ THUỶ HƯƠNG
Khoa Ngôn ngữ và Văn hoá Nga

A, ĐẶT VẤN ĐỀ

Dạy nghe hiểu có một tầm quan trọng đặc biệt trong toàn bộ quá trình dạy ngoại ngữ. Nghe hiểu không chỉ là mục đích mà còn là phương tiện của dạy và học ngoại ngữ. Trong khi đó hiệu quả của quá trình dạy và học ngoại ngữ nói chung, nghe hiểu ngoại ngữ nói riêng lại phụ thuộc rất nhiều vào hệ thống tổ chức kiểm tra đánh giá vì vậy việc xem xét hệ thống kiểm tra đánh giá, đối tượng, hình thức, phương thức cũng như các tiêu chí đánh giá kết quả... ngay từ những năm đầu cơ sở là một vấn đề có tính cấp bách hiện nay.

B, MỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ KIỂM TRA ĐÁNH GIÁ KỸ NĂNG NGHE HIỂU CỦA SINH VIÊN NĂM ĐẦU CƠ SỞ

I, Khái niệm về kiểm tra đánh giá

Nói đến kiểm tra đánh giá người ta thường hay nghĩ đến một bài kiểm tra, 1 bài thi cụ thể, song các bài thi, bài kiểm tra cụ thể chỉ là sự thể hiện cụ thể của hoạt động kiểm tra đánh giá. "Kiểm tra đánh giá là một thành tố không thể thiếu của quá trình dạy học". Cũng như hoạt động dạy và học hoạt động kiểm tra đánh giá có đối tượng, nguyên tắc, mục đích, phương pháp, nội dung, hình thức, tổ chức hoạt động của nó. Vì vậy xét kiểm tra đánh giá một kỹ năng nào đó kỹ năng ngôn ngữ hay kỹ năng lời nói nói chung là phải xét đến các vấn đề của cả hoạt động kiểm tra đánh giá như một quy trình. Vấn đề được nêu ra và xem xét ở đây là xem xét hoạt động kiểm tra đánh giá ở năm đầu cơ sở.

II, Kiểm tra đánh giá có một tầm quan trọng đặc biệt

Là một yếu tố không thể thiếu, yếu tố cấu thành của quá trình dạy và học ngoại ngữ kiểm tra đánh giá nói chung thực hiện hai chức năng cơ bản: Chức năng đặc trưng nhất là chức năng chẩn báo có nghĩa là nhờ kiểm tra đánh giá mà người ta biết rõ được mức độ nắm kỹ năng lời nói cụ thể của người học. ở đây cụ thể là kỹ năng nghe. Ngoài ra kiểm tra đánh giá còn có chức năng dạy thể hiện ở chỗ nhờ quá trình thực hiện các bài tập kiểm tra đánh giá mà các kỹ năng của hoạt động lời nói của người học được tiếp tục hình thành và hoàn thiện. Có thể nói kiểm tra đánh giá tự nó là một phương tiện dạy và học ngoại ngữ hiệu quả giúp thầy và trò nhận biết và chỉnh lý các lỗi mắc phải, khắc phục những khó khăn này sinh trong quá trình dạy và học.

Kiểm tra đánh giá các kỹ năng lời nói nói chung, kỹ năng nghe nói riêng giúp giải quyết hai vấn đề có liên hệ chặt chẽ với nhau: một là, kiểm tra đánh giá là yếu tố không thể thiếu của việc tổ chức thành công quá trình giáo dục bởi nó thúc đẩy, động viên mọi cố gắng của người học và cùng lúc cho thông tin về kết quả của hoạt động học tập cũng như giúp cho việc theo dõi và quản lý quá trình học này; hai là, kiểm tra đánh giá là một công cụ để hoàn thiện phương pháp dạy vì nhờ nó mà người thầy đánh giá được chính xác tính hiệu quả của các phương pháp dạy, nó cho phép thầy xây dựng được chương trình dạy phù hợp với mục đích cuối cùng. Với chức năng và nhiệm vụ trên kiểm tra đánh giá kỹ năng nghe hiểu một cách khoa học, chính xác là vấn đề rất quan trọng và phải được xem xét cụ thể ở từng giai đoạn dạy và học

III, Thực trạng tiến hành kiểm tra đánh giá ở năm đầu cơ sở

Cách đây vài năm thì hình thức kiểm tra đánh giá nghe hiểu ở năm đầu chủ yếu là nghe và trình bày viết lại toàn bộ nội dung của một bài khoá với độ dài khoảng hơn 100 từ. Hình thức kiểm tra đánh giá này theo chúng tôi đối với sinh viên giai đoạn đầu là rất khó vì hình thức này yêu cầu sinh viên phải tiếp thu và hiểu bài ở mức độ cao cả về độ đầy đủ của các chi tiết thông báo và độ sâu (các mối quan hệ - lượng bên trong của thông báo) mà sinh viên năm đầu thì còn

hạn chế về mọi mặt (kỹ năng nghe chưa có, kinh nghiệm ngoại ngữ chưa có, vốn từ còn nghèo, khả năng truyền đạt, ngôn ngữ viết còn rất hạn chế...) nên kết quả đánh giá chưa phản ánh thực chất kết quả của kỹ năng nghe của sinh viên và sinh viên rất sợ nghe. Những năm gần đây cùng với quan điểm thực hành giao tiếp cá nhân hoá ở năm đầu cơ sở việc kiểm tra đánh giá nói chung và kỹ năng nghe nói riêng đã có nhiều cải tiến về phương thức, hình thức kiểm tra và đánh giá kết quả, song vẫn đề kiểm tra đánh giá vẫn còn có những vấn đề chưa giải quyết thống nhất đặc biệt là các tiêu chí về các cấp độ hoàn thiện của kỹ năng nghe hiểu nói riêng và các kỹ năng hoạt động lời nói chung ở từng giai đoạn cụ thể chưa được xác định, chưa có được một hệ thống khoa học các phương thức, hình thức và thủ thuật kiểm tra đánh giá có hiệu quả cho từng giai đoạn cụ thể, chưa có sự thống nhất về tiêu chí đánh giá kỹ năng nghe cho từng giai đoạn. Theo chúng tôi để giải quyết những vấn đề trên phải xem xét một số vấn đề có liên quan đến quá trình kiểm tra đánh giá.

IV. Một số vấn đề cần được thống nhất của quá trình kiểm tra đánh giá kỹ năng nghe hiểu ở năm đầu

1- *Bản chất của nghe hiểu:* Nghe hiểu là môn khó đối với sinh viên năm đầu cơ sở do rất nhiều khó khăn chủ quan và khách quan khác nhau, đặc biệt là những khó khăn xuất phát từ bản chất, đặc điểm tâm sinh lý, ngôn ngữ của bản thân quá trình nghe hiểu. Nghe hiểu là một dạng hoạt động lời nói có tính chất thụ động, thuộc phạm trù tiếp thu và lý giải. Bản chất của nghe hiểu là quá trình tiếp thu và giải mã các tín hiệu ngôn ngữ nhờ vào khả năng của thính giác. Khi nghe hiểu người nghe phụ thuộc hoàn toàn và người nói (phát thông tin), nguồn gốc thông tin, phương thức truyền thông tin... nói một cách khác, nghe là bằng thính giác tiếp thu và hiểu lời nói khẩu ngữ trong quá trình nó đang được sản sinh ra một cách liên tục. Người nghe không được tự ý dừng lại hay quay lại những vấn đề họ chưa hiểu để làm rõ như quá trình đọc. Ngoài ra người nghe còn gặp rất nhiều khó khăn khác liên quan đến các yếu tố như nội dung của thông báo, hình thức ngôn ngữ của thông báo, yếu tố văn hoá của thông báo, kinh nghiệm ngoại ngữ của bản thân người học... Khi tiến hành kiểm tra đánh giá kỹ năng nghe hiểu cần thiết phải tính đến những khó khăn này.

2- *Các yêu cầu khi tiến hành kiểm tra đánh giá:* Là một thành tố của hoạt động dạy học, hoạt động kiểm tra đánh giá cũng phải tuân thủ các nguyên tắc chung của dạy và học ngoại ngữ, ngoài ra theo giáo học pháp hiện đại thì mọi quá trình kiểm tra đánh giá đều phải đáp ứng các yêu cầu:

- Kiểm tra đánh giá phải mang tính phù hợp giữa nội dung dạy và nội dung kiểm tra và chỉ kiểm tra 1 kỹ năng.
- Kiểm tra đánh giá phải mang tính sát thực và không được mang vào quá trình học những hiện tượng ngoại lệ đặc biệt.
- Kiểm tra đánh giá phải kinh tế (tiết kiệm) có nghĩa là việc tiến hành kiểm tra và đánh giá kết quả không đòi hỏi những cố gắng đặc biệt mà vẫn đạt hiệu quả.
- Kiểm tra đánh giá phải mang tính đồng đều thống nhất là mọi học sinh đều cùng trải qua cùng một thử thách, cùng phải giải quyết một khó khăn.
- Hình thức kiểm tra phải được thông báo trước song nội dung kiểm tra phải bí mật.
- Kiểm tra đánh giá phải thú vị và phù hợp với lứa tuổi của người học.
- Tổ chức kiểm tra phải khoa học, khách quan, nghiêm túc.

3- Đối tượng kiểm tra đánh giá kỹ năng nghe hiểu ở năm đầu cơ sở

- Mục đích cuối cùng của dạy học và học ngoại ngữ là thực hành giao tiếp vì vậy ngay từ năm đầu cơ sở theo chúng tôi đối tượng của kiểm tra đánh giá kỹ năng nghe hiểu là các kỹ năng nghe hiểu lời nói cụ thể chứ không phải là chỉ là kỹ năng nhận biết. Cụ thể là các cấp độ nghe hiểu nội dung chủ yếu của các thông báo mới, được đưa ra dưới các dạng đọc thoại, hội thoại trong quá trình giao tiếp trực tiếp hoặc qua băng với nội dung sinh hoạt xã hội, đất nước học... bằng các ngữ liệu đã được học; nghe một lần hiểu nội dung chính của thông báo mới, có tính chất chính trị xã hội trong khuôn khổ những đề tài đã được học.

4- Các hình thức kiểm tra đánh giá:

Trong giáo học pháp đã liệt kê rất nhiều hình thức kiểm tra đánh giá kỹ năng nghe hiểu có những hình thức kiểm tra có tính truyền thống như nghe rồi trình bày bằng viết hay nói những gì đã nghe được bằng tiếng mẹ đẻ hay ngoại ngữ, trả lời câu hỏi theo nội dung bài nghe, câu trả lời do người học tự viết ra hoặc được họ chọn từ những câu cho sẵn. Đặc biệt, hiện nay cùng với một vài hình thức kiểm tra trên, hình thức kiểm tra được chúng tôi coi là phù hợp với giáo học pháp hiện đại, phù hợp với trình độ nắm ngoại ngữ của sinh viên năm đầu cơ sở và phù hợp với mục đích kiểm tra đánh giá kỹ năng nghe là hình thức kiểm tra đánh giá nghe mà không yêu cầu phải trả lời bằng lời (nói, viết) đầy đủ: kiểm tra đánh giá có thể được tiến hành dưới hình thức người nghe trình bày những hiểu biết sau khi nghe về đề tài, về các sự kiện riêng biệt, về thứ tự các sự kiện hay quan hệ của các sự kiện bằng cách dùng các ký hiệu bằng chữ cái (a, b, c), chữ số... Theo chúng tôi hình thức kiểm tra này giúp chúng ta đánh giá được kỹ năng nghe một cách độc lập hơn, chính xác hơn (với điều kiện phải tổ chức chặt chẽ việc tiến hành kiểm tra). Nói tóm lại kiểm tra kỹ năng nghe hiểu có thể tiến hành dưới 3 hình thức: nghe, nói, viết.

5- Các cấp độ hiểu trong kiểm tra kỹ năng nghe hiểu

Theo chúng tôi phương thức kiểm tra đánh giá các kỹ năng nghe hiểu liên quan chặt chẽ với vấn đề xác định các cấp độ hiểu ngoại ngữ. Bởi vì, kiểm tra là nhằm mục đích xác định mức độ hoàn thiện của kỹ năng nghe hiểu, đánh giá mức độ hiểu sâu, hiểu đầy đủ của người nghe. Mặt khác, việc xác định được các cấp độ nắm các kỹ năng nghe cũng đòi hỏi là phải chọn được từ những hình thức kiểm tra đã có một hình thức kiểm tra đánh giá phù hợp, sao cho hình thức kiểm tra này đánh giá được những đặc tính chính của cấp độ hoàn thiện của kỹ năng được kiểm tra. Trong các tài liệu tâm lý giáo dục và giáo học pháp hiện đại vấn đề xác định các cấp độ nghe hiểu ngoại ngữ đã được đề cập đến nhiều, song vẫn chưa có sự thống nhất hoàn toàn. Nói chung thì cách phân loại các cấp độ hiểu của N.I.Goz được coi là hợp lý. Dựa trên cơ sở nghe hiểu có tính chất cấp bậc N.I.Goz đã đưa ra các cấp độ của nghe hiểu như sau:

- 1- Cấp độ hiểu bề nổi.
- 2- Cấp độ hiểu ý nghĩa chung.
- 3- Cấp độ hiểu đầy đủ, chi tiết.
- 4- Cấp độ hiểu có đánh giá, phê phán.

* Cấp độ bề nổi:

Chúng ta biết rằng giải mã một thông báo là một quá trình phức tạp bao gồm:

- Phân biệt, xác định nghĩa của từng yếu tố từ vựng (từ)
- Nắm được các quan hệ cú pháp của các từ đó.
- Rút ra ý nghĩa chung của thông báo và mức độ hiểu bề nổi ở đây hiểu chủ yếu là hiểu những đơn vị từ vựng.

* Cấp độ hiểu ý nghĩa chung:

Rất nhiều nhà tâm lý và ngôn ngữ cho rằng bước đầu của hiểu là việc tìm kiếm ý nghĩa chung của thông báo và chỉ sau đó mới xác định ý nghĩa của các từ và giải mã ý nghĩa của từng đoạn. Như vậy, quá trình nghe hiểu diễn ra không theo trình tự mà thông tin được đưa ra (đó là lúc đầu là các từ rồi sau mới tới các cụm, đoạn...)

Thậm chí ở ngay những giai đoạn đầu của nghe hiểu ý nghĩa, người nghe đã xây dựng cho mình giả thiết phỏng đoán về ý nghĩa của thông báo. Vì vậy, vị trí trung tâm của quá trình hiểu chính là sự tìm kiếm ý nghĩa chung. Đó là cấp độ hiểu chung (tổng thể).

* Cấp độ hiểu đầy đủ, chi tiết:

Các nhà tâm lý đã chứng minh rằng quá trình hiểu thông báo lời nói có một cơ cấu phức tạp. Để có thể hiểu đầy đủ cần phải có rất nhiều quá trình khác nhau liên quan đến việc tiếp nhận ý nghĩa của các từ riêng lẻ cũng như giải mã cấu trúc của cả đoạn (các quy tắc cú pháp của kết hợp từ trong đoạn). Đây chính là cấp độ hiểu chi tiết.

* Cấp độ hiểu có đánh giá

Như ta đã hết hiểu ý nghĩa trực tiếp của những từ riêng lẻ, các đoạn và toàn bộ bài khoá vẫn là chưa đủ, cần thiết phải rút ra nội hàm (ẩn ý) "ý nghĩa bên trong" nằm sau những ý nghĩa này, khám phá được hệ thống tình cảm và logic của các mối quan hệ bên trong của sự kiện. Như vậy là ở đây diễn ra quá trình phức tạp, đi từ bài khoá đến nội dung ngầm (nội hàm) của bài. Ý nghĩa ngầm bên trong của thông báo (nội hàm) đôi khi lại khác hẳn ý nghĩa hiển hiện. Vì vậy nghe hiểu đầy đủ đó là khả năng trừu tượng hoá ý nghĩa hiển hiện (bên ngoài) của thông báo và chuyển sang nội hàm (ý nghĩa bên trong) của thông báo và đây chính là cấp độ nghe hiểu có đánh giá.

Phân tích những đặc điểm tâm lý của các cấp độ hiểu trong nghe hiểu cho phép chúng ta đi đến kết luận là các cấp độ nghe hiểu này phản ánh các bậc hoàn thiện khác nhau của kỹ năng nghe hiểu, giúp kiểm tra được độ hiểu đầy đủ cũng như độ hiểu sâu khác nhau của người nghe.

6. Một số phương thức kiểm tra đánh giá kiểm tra mức độ hoàn thiện của các cấp độ nghe hiểu

- Đặc điểm của mức độ hiểu bề nổi, là chỉ hiểu những từ đơn lẻ và hiểu ngữ điệu của thông báo. Vì vậy cấp độ này chỉ ra mức độ hoàn thiện các kỹ năng, kỹ thuật nghe ở bậc thấp, chỉ ra trình độ ngoại ngữ của người nghe còn kém người nghe chưa hiểu được hàm ý của thông báo. Ở mức độ này chỉ có thể kiểm tra được kỹ năng thuộc kỹ thuật nghe ở cấp độ từ vựng bằng cách sử dụng các bài kiểm tra loại nhận biết và phân biệt các đơn vị từ vựng riêng lẻ.

- Kiểm tra cấp độ hiểu tổng thể, chung chung

Có thể được thực hiện tốt nhờ các loại bài kiểm tra lựa chọn câu trả lời trong số một loạt câu hỏi cho sẵn (multiple choice) sau một lần nghe. Thêm vào đó khi sử dụng những loại bài này bắt buộc phải hạn chế thời gian thực hiện bằng cách là chỉ cho phép chọn một câu trả lời trong vòng 8 giây. Ngoài loại bài trên thì để kiểm tra đánh giá mức độ hiểu chung chúng ta còn có thể dùng các loại bài trả lời đúng/sai, giống/không giống...

- Độ hiểu ở cấp độ hiểu chi tiết cần phải được thực hiện một cách có chủ định bằng việc dùng các bài nhận biết các hiện tượng ngôn ngữ (như xác định số, thời, thành phần câu...). Ngoài ra, còn có thể áp dụng các bài tập phân biệt ở cấp độ cụm từ, đoạn, dạng "giống/không giống" và các bài tập mà khi thực hiện nó người học chỉ cần dùng ký hiệu để thể hiện nội dung nghe được bằng hình vẽ, (vẽ sơ đồ chẳng hạn). Có thể sử dụng các loại bài chọn câu trả lời đúng. Ngoài các bài trên ta cũng có thể dùng loại bài điền từ vào chỗ trống. Đặc điểm đặc biệt của loại bài này là trong bài tập dành cho kiểm tra phải bỏ trống những từ hay các yếu tố mà kỹ năng sử dụng nó cần phải được kiểm tra, chỗ bỏ trống ít hay nhiều (ít nhất từ 2 - 3 từ, nhiều nhất 10 - 15 từ) tùy theo trình độ của người nghe và mức độ phức tạp của bài nghe. Loại bài kiểm tra đánh giá này được xem như một phương thức kiểm tra mang tính tương đối vì nó dựa vào một trong các kỹ năng của nghe hiểu đó là phỏng đoán mà kết quả của việc đó được thể hiện ở việc các từ được khôi phục hay không được khôi phục. Dạng bài khoá dùng cho dạng bài nghe khôi phục từ bỏ trống thường là các bài đọc thoại hay hội thoại được đưa ra với một tốc độ bình thường trong điều kiện có tiếng ồn làm mất các từ cần khôi phục. Mức độ hiểu chi tiết còn được kiểm tra nhờ các phương pháp kiểm tra truyền thống như trả lời câu hỏi theo nội dung bài nghe, kể lại bài nghe, tìm tên của bài nghe, xếp dần ý cho phù hợp với nội dung lôgic....

- Kiểm tra cấp độ hiểu có đánh giá:

Cấp độ hiểu có đánh giá có đặc điểm là hiểu đầy đủ nội dung của bài nghe trong mối tương quan với hình thức và ngữ cảnh giao tiếp. Cấp độ này yêu cầu người nghe đánh giá thông tin nghe được. Như vậy để kiểm tra được mức độ này phải tiến hành các bài tập có vấn đề, có những yếu tố sáng tạo. Có thể sử dụng các dạng bài sau: đưa ra nhận xét về nội dung chủ yếu của bài nghe, hoàn thành tiếp bài nghe (hội thoại) với một người khác, nghe bài và nêu quan điểm của mình, nghe bài và nói rõ nội dung tư tưởng của bài, nghe và thảo luận về chủ đề chính của bài. Nhược điểm của các phương thức kiểm tra mức độ hiểu có đánh giá là phương thức kiểm tra này phải nhờ các kỹ năng lời nói khác (nói, viết). Vì thực tế là có những trường hợp mà

người học hiểu nội dung bài nghe nhưng không thể trình bày toàn bộ sự hiểu biết của mình do hạn chế của kỹ năng nói và viết.

Do các đặc điểm riêng của năm đầu cơ sở do trình độ sinh viên có hạn, do mục đích cuối cùng của dạy ngoại ngữ là giao tiếp, nên ngay từ đầu theo chúng tôi và phải kiểm tra tất cả các cấp độ nêu trên, song có giới hạn về mặt ngữ liệu, nội dung và hình thức của thông báo, về tốc độ nghe thông báo, hình thức đưa thông tin... từ dễ đến khó, sử dụng bài kiểm tra từ đơn giản đến phức tạp, ngay trong một bài kiểm tra cũng nên có những bài tập kiểm tra các cấp độ hiểu khác nhau và có các yếu tố trực quan gợi ý nhằm giúp người học hiểu được dễ dàng hơn và phân loại kết quả chính xác hơn.

7. Soạn đề thi và tổ chức thi, kiểm tra

Việc xác định được các yêu cầu đối với kiểm tra trong nghe hiểu, hình thức kiểm tra, các khó khăn của sinh viên năm đầu cơ sở sẽ giúp rất nhiều cho việc soạn đề thi kiểm tra và tiến hành kiểm tra. Song khó khăn theo chúng tôi là ở khâu soạn đề thi vì để đảm bảo được các yêu cầu của việc kiểm tra như nêu trên thì người soạn đề trước hết một mặt phải nắm được, thống nhất được các vấn đề về kiểm tra kỹ năng nghe hiểu ở giai đoạn mình tiến hành kiểm tra, mặt khác phải có được một lượng tài liệu cần thiết (tư liệu). Điều này với giáo viên tiếng Nga là khó vì lượng sách, tư liệu phù hợp có thể dùng không nhiều nên khi chọn bài cho nghe hiểu sẽ có những bài sinh viên đã từng được đọc, được biết đến trong quá trình học. Việc này làm giảm độ tin cậy của bài kiểm tra đánh giá. Nói chung soạn đề thi và kiểm tra nghe mất nhiều thời gian, công sức, nếu không chú ý một cách thích đáng thì việc kiểm tra đánh giá sẽ mất tính hiệu quả. Bên cạnh đó tổ chức thi nghiêm túc, chặt chẽ, khoa học cũng là một vấn đề quyết định kết quả của kiểm tra đánh giá.

C. KẾT LUẬN

Tóm lại kiểm tra đánh giá kỹ năng nghe hiểu nói chung và của sinh viên năm đầu nói riêng là một công đoạn rất quan trọng của quá trình dạy và học ngoại ngữ. Nó đòi hỏi có một sự thống nhất một cách khoa học chặt chẽ các quan niệm, về các vấn đề có liên quan đến công đoạn này. Trong khuôn khổ của báo cáo chúng tôi chỉ đưa ra một số suy nghĩ xem xét bước đầu về các vấn đề có liên quan đến việc kiểm tra đánh giá kỹ năng nghe hiểu ở năm đầu cơ sở với mong muốn một mặt là sẽ có được một cơ hội để chia sẻ những suy nghĩ này nhằm đi đến sự thống nhất về kiểm tra đánh giá cho giai đoạn đầu trong mối tương quan với các giai đoạn khác. Mặt khác tìm ra những chỗ được và chưa được, những khó khăn trong khâu kiểm tra đánh giá để việc kiểm tra đánh giá kỹ năng nghe hiểu nói riêng được tốt hơn, chính xác hơn và khách quan hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. A - B - U'dis. Đối tượng của kiểm tra của việc dạy ngoại ngữ trong các trường đại học không chuyên. M., 1971.
2. N.I.Goz. Tuyển tập các bài giảng về "giáo học pháp dạy ngoại ngữ ở đại học". M., 1979.
3. E - L.Noenco. Các chỉ số khách quan các cấp độ nắm khẩu ngữ. M., 1970.
4. S.F.Sachilop. Giáo học pháp dạy tiếng Đức ở phổ thông. M., 1986.
5. L.P.Smironova. Một số phương thức kiểm tra nghe hiểu. M., 1981.
6. Z.V.Viteopskaia. Các yêu cầu giáo học pháp đòi hỏi với các bài đọc dành cho kiểm tra đọc bằng tiếng nước ngoài. M., 1975.
7. I.A.Zimnbaia. Hiểu như kết quả của đang hoạt động lời nói thụ động. M., 1978.